

gozd», ne glede na to, kako potekajo lastniške meje. Šele trženje z gozdnimi produkti upravičeno razmeji področje lastništva – kar pa ne spada več v ožje strokovne gozdarske probleme.

5. Teritorialno prekrivanje interesov se ne kaže samo na področju ožjega strokovnega delovanja gozdarjev, temveč tudi na področju vseh spremljevalnih dejavnosti (gozdne ceste, medsebojne storitve v gozdu). Zato je treba zahtevati **nujnost organizacije enotne gozdarske stroke na terenu**, ki ima enake naloge v vseh gozdnih, tj. **enotne javne gozdarske službe**. Po drugi strani je treba **razviti sistem smotrnih poslovnih povezav** v interesu obeh partnerjev (družbenega in zasebnega), seveda **izključno na svobodni poslovni odločitvi** (individualno ali bolj organizirano). Gozdni obrat je lahko primerna oblika takih povezovanj.

6. Proizvajalci gozdnih proizvodov, ki bodo v tržnih pogojih izpostavljeni novim preizkušnjam, si bodo v lastnem interesu poiskali primerno »zaščitno« obliko poslovnega povezovanja zaradi uspešnejšega nastopanja na trgu (gozdne zadruge?). Ali gozdni obrat tu ne more nič prispevati?

Na drugi strani bo tržno oblikovanje cen gozdnih sortimentov dalo pravo ceno kvalitetnim proizvodom, kar bo neposredno vplivalo na kvaliteto delovanja gozdarja in goz-

dnega posestnika v gozdu. Zato morata oba poznati tudi tržne učinke.

7. Ustrezen **poudarek je možno dati obstoječim SIS za gozdarstvo** (alternativa: kmetijsko-gozdarska zbornica) kot mestu, kjer se srečujejo vsi interesi za smotno gospodarjenje z gozdovi. Le-ta je lahko tudi vir in kontrola porabe sredstev za delovanje gozdarske stroke. Ob tem je nujno poudariti, da **samofinanciranje gozdarstva v spremenjenih pogojih ni več realno**. V nobenem primeru pa gozdarstvo ne more samo zagotavljati sredstev za razširjeno biološko reprodukcijo, za sanacijo »umirajočih« gozdov, za Kras, za vzdrževanje javnih (»gozdnih«) cest.

8. Ponuja se ideja, da se po območjih (ali po gozdnih obratih) osnujejo **neformalni strokovni sveti kot posvetovalni organi**, ki bi imeli usmerjevalno-povezovalno funkcijo med gozdarsko stroko, gozdnimi posestniki, ekologi in drugimi interesi za celovito delovanje funkcij gozda. Skratka: povezovanje gozdarjev z javnostjo in javnosti z gozdarji je potrebno v korist dobrih odnosov in v korist gozda.

9. Končno se moramo gozdarji tudi zavedati, da se takšni, kakršni smo bili doslej, najbrž ne bomo uspešno vključevali v združeno Evropo, ki je vse bolj prisotna. Leto 1992 za nas ne sme biti samo simbolično, četudi živimo resda na drugi strani Alp.

Oxf.: 902

Nekaj o zgodovini Panovca

Vitomir MIKULETIČ*

V šesti številki lanskega Gozdarkega vestnika je inž. Iztok Mlekuž objavil zanimiv članek z naslovom Hrastovi gozdovi na Goriškem. Besedilo se nanaša predvsem na zasebne gozdove, manj pa na gozd Panovec, ki je v družbeni lasti in s katerim gospodari TOZD Gozdarstvo Trnovo (pri Gorici) v sestavi Soškega gozdnega gospodarstva Tolmin.

Glede na današnje stanje hrasta – ne morem reči hrastovih sestojev – je zanimivo

* V. M., dipl. inž. gozd., 65000 Nova Gorica, Kromberška 14, YU

vedeti, kaj se je z njim dogajalo v preteklosti. Pri roki imam knjižico *Un inventario forestale del XVIII secolo per i boschi costieri dell'alto Adriatico*, ki jo je za zbirko Collana verde napisal ugledni profesor dr. Pietro Piusi z univerze v Firencah, Italija. Knjižica z zaporedno številko 41 je izšla leta 1976. Gre za prevod (v italijanščino) zapisnika komisije, ki jo je 5. aprila leta 1724 ustanovila dvorna pisarna, zato da bi ugotovila stanje gozdov v območju med reko Tagliamento v vzhodni Furlaniji in Karlobagom v hrvaškem primorju. Komisija

je dobila navodila za delo, zbrana v dvajsetih točkah, 7. junija leta 1724, naslednji dan pa je odpotovala iz Gradca v Gorico. 19. junija leta 1724 je začela z delom. Na prvem mestu med opisi posameznih gozdov je zapis Panovca:

»Panovec poraščajo samo hrasti, deloma stari in veliki, deloma srednje rasti, deloma majhni – z 1, 2, 3, 4 čevlji premera (čevlj = 31,604 cm). Poleg tega je obilo mladja. Gozd meri dve uri (ura = 4,444 km) v dolžino in četrtno ure v širino. V preteklosti so prepovedali izkoriščanje tega gozda, zato je zdaj stari les, ki še stoji deloma gnil, nenehno propada in ovira rast bližnjih dreves. Zemljišče je za hrast precej ugodno. Skoraj povsod, razen v nekaterih dolinah, kmetje in okoliški prebivalci že desetletja klestijo drevju veje in vrhove. Tako lepa drevesa propadajo zaradi »črvivosti«. Dolejši gozda niso čistili. To bi lahko naredili brez stroškov, če bi revnemu prebivalstvu dovolili nabirati butare. Seveda bi moral to nadzorovati čuvaj, da ne bi poškodovali hrastovega mladja.

Hrastovina debelih in srednje debelih dreves je primerna za izdelavo dog, lahko bi uporabili tudi les propadajočih dreves. Lesa pa ni dovolj za izgradnjo cele ladje.*

Do zdaj so za Vzhodno družbo posekali 1607 dreves in les za gozdarske uslužbence. Za popravilo mostov na Soči, za cesarsko predilnico v Fari, za mostove v Renčah, Mirnu in Rubbiji so uporabili smrekovino. To je pomembno, ker hrastovino lahko prodajajo, smrek pa ne bi uporabljali in bi propadale v gozdu. Po drugi strani pa je hrastovina trajnejša in stroški prevoza so precej manjši.

Ob sečnjah niso puščali semenjakov, ker je pomlajevanje več kot obilno.

V tem gozdu je zdaj približno 6000 zdravih in 13.000 poškodovanih dreves, primerljivih za posek. Predvidevamo, da je vsako leto potrebnih petdeset dreves za mostove in gradove. Pri spravilu lesa ni težav, ker leži Panovec v ravnini in je gozdna cesta

* V okviru pobude za razvoj Trsta kot luke in trgovskega središča so maja leta 1719 ustanovili Vzhodno družbo (Compagnia Orientale), pri kateri cesar Karel VI. Habsburški ni bil samo najvišji zaščitnik, ampak tudi glavni delničar. Ta družba je imela med drugim monopol nad gradnjo velikih ladij.

v lepem vremenu uporabna. Vsekakor pa bi bilo zaželeno, da bi goriško cesto bolj vzdrževali, saj bi olajšali prevoz lesa k morju in v druge kraje.

Razen za potrebe Vzhodne družbe bi les lahko uporabili tudi na Goriškem v gradbeništvu in za kurjavo.

Kar zadeva gospodarjenje, ni težav. Zreli gozd sicer sekajo na velikih površinah, zato pa je mladje obilno in dobro razvito. Iz goloseka, ki je meril 300 x 200 sežnjev (1 seženj = 1,8965 m) je Vzhodna družba dobila 182 hrastov s premerom med 3 in 4 čevlji.

V gozdu ne pasejo koz, pač pa velike črede govedi, ki močno škodijo gozdu.

V tem gozdu nima nihče pravice nabirati drv. Po drugi strani pa ni drugega lesa, ki bi nadomestil hrastovino. Ker je mladja obilo, bi lahko vsako leto posekali na tisoče mladih dreves, srednje debela drevesa pa bi zaznamovali in vpisali v dodaten register. Primerno bi bilo nastaviti še dva čuvaja, ker je treba nadzorovati tudi lov.

Poleg tega komisija svetuje obnovo jarka, ki je obdajal gozd, gozdarskim uslužbenecem pa naj ne bi dajali lesa za kurjavo – razen tistega od vej in vrhačev, ki ostanejo po redni sečnji.

Komisija tudi ugotavlja, da so na območju gozda vinogradi in pašniki, ki pa jih je treba odpraviti. Glede primernosti prodaje lesa iz gozda Vzhodni družbi ali komu drugemu komisija meni, da je ustrenejša prva inačica zaradi mnogih vzrokov – težko bi bilo najti kupca za tako veliko količino lesa, oskrba ladjedelnice v cesarski luki (Trstu) je primerna, poleg tega pa Vzhodna družba gradi mostove in ceste, medtem ko drugod v Avstriji to počnejo gozdni uradi.«

Toliko o stanju Panovca leta 1724.

Če primerjamo poročilo inž. I. Mlekuža in izvleček zapisnika iz leta 1724, vidimo, kako ogromne so bile spremembe v 260 letih:

1. nekoč je Panovec obraščal skoraj čist hrastov gozd;
2. hrasti so dosegali premer do 4 čevljev (126 cm); (danes raste v Panovcu samo en tako debel hrast na dvorišču gozdne uprave);
3. težav s pomlajevanjem kljub paši goveje živine in pomanjkljivi negi (z dana-

šnjega stališča) ni bilo. Hrastovo mladje je bilo obilno.

Iz podatkov o zastopanosti drevesnih vrst v gozdnogospodarskih načrtih leta 1879/88 in 1889/98 lahko ugotovimo močne spremembe. Okrog leta 1820 so v Panovec začeli vnašati črni bor in načrt iz l. 1879 prikazuje že 68,88 ha kultur, starih od 1–60 let, hrast je obraščal 308,05 ha, ostalih površin (drevesnica, travniki in praznine) pa je bilo 3,09 ha. Načrt 1889/98 pa navaja 78,32 ha površin s črnim borom, 299,28 ha hrastovih in 11,34 ha mešanih sestojev.

In kakšen je današnji sestav drevesnih vrst? Zadnji gozdnogospodarski načrt za enoto Gorica, ki vključuje tudi Panovec, pokaže, da je danes tod precej več drevesnih vrst. Večinoma so jih vnesli, nekatere pa so se naselile same. Ena izmed teh je morda robinija.

L. 1888 so takratni gozdarji za raziskovalne namene v sedemnajstemu oddelku

na površini 0,8 ha posadili rdeči hrast, na površini 0,61 ha lawsonovo pacipreso, l. 1898 pa še ameriški jesen in močvirski taksodij. Po razpadu avstroogrške monarhije so italijanski gozdarji razširili program raziskovalnih ploskev in od l. 1922 do 1926 na 28 ploskvah preizkušali uspevanje 29 drevesnih vrst. Nekatere izmed teh so propadle, druge životarijo, uspevajo pa le rdeči hrast, lawsonova pacipresa, gladki bor in duglazija. Zanimivo je, da se pacipresa v določenih pogojih dobro pomlajuje. Za Panovec tuje drevesne vrste so tudi jelka, smreka in bukev (?). Medtem ko sta prvi dve gotovo vnešeni, pa izvor bukve ni znan.

Sestav drevesnih vrst Panovca se je tako predvsem pod vplivom človeka močno spremenil, na domači hrast pa so nekoliko pozabili. Ravno zgodovina gozda, njegova kolikor toliko naravna podoba, pa je spodbuda za ustrežnejše, sonaravno gospodarjenje z njim.

STROKOVNA SREČANJA

Seminar za vzgojo poklicnih gozdnih delavcev – Finska

Pod pokroviteljstvom Mešanega komiteja FAO/ECE/ILO iz Ženeve prireja finska vlada mednarodni seminar za vzgojo poklicnih gozdnih delavcev. Seminar bo trajal 5 dni od 22.–26. maja, priredili ga bodo v gozdarski šoli Jämsänkoski (180 km severno od Helsinkija).

Na seminarju naj bi izmenjali izkušnje in ugotovili trende pri usposabljanju poklicnih gozdnih delavcev. Udeleženci seminarja se bodo lahko seznanili z najnovejšimi metodami in z najnovejšo opremo, ki jo uporabljajo v območju ECE pri usposabljanju gozdnih delavcev.

Glavne teme seminarja so

- sedanje stanje usposabljanja gozdnih delavcev na območju ECE,
- osnove usposabljanja mladih ljudi za gozdno delo,
- usposabljanje za delo s sodobnimi stroji,
- dopolnilno usposabljanje poklicnih gozdnih delavcev,
- usposabljanje delavcev, ki prihajajo v

gozdarstvo iz drugih poklicev,

- povezava med usposabljanjem gozdnih delavcev in gozdarji,
- usposabljanje poklicnih učiteljev in inštruktorjev,
- povezava med gozdarskimi raziskovanji in vzgojo gozdnih delavcev.

Zadnji dan seminarja je rezerviran za obisk gozdnih delovišč, kjer bodo demonstrirane sodobne metode s področja izkoriščanja gozdov in pogozdovanja.

Za seminar bodo pripravljene referati v angleškem, francoskem in ruskem jeziku.

Prenočišče in prehrana je predvidena v zgradbi gozdarske šole v Jämsänkoski. Skupna cena znaša 220 \$ v dvoposteljni sobi in 270 \$ v enoposteljni sobi. Zadnji rok za prijavo na seminar je do 31. III. 1989.

Ostale podrobnosti in prijavno polo lahko dobite pri Splošnem združenju gozdarstva v Ljubljani, Miklošičeva 38/III.

Sporočilo posredoval
Viktor Klanjšček